

Fledermaus Forever

Muziektheater Transparant & Les Âmes Perdues

J. Strauss – regie Tom Goossens

Foto © Olympe Tits

Dramaturgisch interview met Maarten Boussey

DE TRADITIE VAN SPELPLEZIER

Pasen heeft zijn eieren en Allerzielen zijn chrysanthen, de Dag van de Arbeid zijn stoet en Wapenstilstand zijn minuut stilte. En oudjaar heeft niet alleen champagne en vuurwerk, maar ook *Die Fledermaus* van Johann Strauss II (1825-1899): de operette wordt altijd wel ergens op oudejaarsavond opgevoerd. De markante traditie vormt het uitgangspunt van *Fledermaus Forever*, een eigenzinnige en knotsgekke operabewerking van Muziektheater Transparant, Les Âmes Perdues en Tom Goossens waarin acht spelers het gebruik koste wat kost in leven willen houden en de operette *in loop* blijven opvoeren.

door Maarten Boussey

Regisseur Tom Goossens windt er geen doekjes om: hij heeft een zwak voor opera. 'Voor mij is toneelspele je verhouden tot een verhaal dat je toegestopt krijgt en je in een bijzondere vorm aan een publiek communiceert. Nergens is een verhaal zo uitgewerkt, vastgelegd en geësthetiseerd als in opera, wat de zoektocht naar nieuwe verhoudingen extra spannend maakt.' In die zoektocht ontmantelt en deconstrueert Tom steevast het originele werk, worden aria's naar het Nederlands vertaald, zingen de acteurs, spelen de zangers, en komt groots georkestreerde operamuziek in een minimale bezetting tot leven. Na Mozarts Da Ponte-opera's, Rossini's *Il barbiere di Siviglia* en Verdi's *Rigoletto* gaat de regisseur aan de slag met 's werelds befaamdste operette, *Die Fledermaus* van de Oostenrijkse componist en 'walskoning' Johann Strauss II. Zijn aanstekelijke dansmuziek is onlosmakelijk verbonden met oud en nieuw. De wals *An der schönen blauen Donau* is een verplicht nummertje op het nieuwjaarsconcert van de Wiener Philharmoniker en tijdens de feestdagen programmeren vele operahuizen zijn monsterhit *Die Fledermaus*. Daarbij stellen Tom en zijn team zich de vraag: waarom eigenlijk?

Voor de makers van *Fledermaus Forever* schuilt de reden van het succes niet in het simplistische verhaal van de operette. 'De plot heeft veel weg van een *F.C. De Kampioenen*-aflevering: er zijn komische misverstanden en op jaloezie beluste intriges, die op het einde worden opgelost zodat de orde terugkeert', vertelt Mitch Van Landeghem. Hij schrijft samen met Tom de teksten en staat mee als speler op de scène. 'Maar zo'n komische sitcom wordt pas leuk als je de verhaallijnen en de personages herkent door naar de zoveelste herhaling te kijken. Daarin schuilt de aantrekkingskracht van de oudejaarstraditie rond *Die Fledermaus*. Zeker de muziek wordt fun als je die goed begint te kennen.' Ewout Lehoucq en Isaak Duerinck van Les Âmes Perdues - het muziektheatercollectief dat instaat voor de muzikale leiding en de arrangementen - treden Mitch bij. 'Strauss' muziek is magistraal georkestreerd en catchy, oorwurmen die je niet loslaten', vindt Isaak. 'Maar dat ik *Die Fledermaus* met een paar akkoorden op mijn accordeon kan spelen, toont welke hoempapamuziek de operette heeft. Ze klinkt herkenbaar en kan door iedereen makkelijk meegezongen worden.'

Dat het bij een opvoering van *Die Fledermaus* eigenlijk niet om het stuk zelf gaat, maar om de herkenbaarheid en om de traditie an sich, is de insteek van *Fledermaus Forever*. 'In onze versie bevindt zich op een niet nader bepaalde plaats een theatercollectief dat met veel speelvreugde telkens opnieuw *Die Fledermaus* op oudjaar wil brengen', vertelt Mitch. 'Ze willen het gebruik heel graag in stand houden, maar om die traditie te kunnen voelen, kan je het niet maken om slechts één *Fledermaus* te tonen. De herhaling heb je nodig om het werk echt te appreciëren en de muziek te kunnen herkennen', vult Ewout aan. 'Daarom spelen we op één enkele avond acht keer *Die Fledermaus*, alsof je acht jaar op rij met oudejaarsavond erheen zou gaan.' In de loop van de voorstelling komt de aandacht minder op de operette zelf te liggen, maar eerder op de groep spelers die telkens opnieuw moet uitzoeken hoe ze alles gebracht krijgt. 'Ik stel me de vraag of daar niet de reden ligt waarom de traditie blijft bestaan', zegt Tom. 'Gaat het niet over de drang om telkens opnieuw het spel aan te gaan, te musiceren en te verbinden? Is het niet daarom dat we überhaupt stukken blijven hernemen? *Die Fledermaus* belichaamt een traditie van gedeeld spelplezier.'

Zoals de personages in de operette koste wat kost op het feest in het tweede bedrijf willen geraken, willen de spelers koste wat kost het plezierstuk blijven spelen en wil het publiek het blijven herbeleven. 'In het originele verhaal handelt iedereen uit eigenbelang en spelen de personages vuile spelletjes om op het feest te komen, wat in het derde bedrijf uitmondt in een catastrofe', vertelt Tom. 'Waarom zou je ten koste van het spelplezier en van het samenzijn een hoger doel willen bereiken? Met *Fledermaus Forever* wil ik teruggrijpen naar de essentie van samen theater spelen en de vreugde die daaruit ontspringt. In tegenstelling tot de personages in de operette zijn in onze versie de spelers daarom heel bewust van elkaar. Ze brengen weer ontroering in Strauss' muziek. Ze zijn wakker en durven het stuk te veranderen.' Tijdens de voorstelling experimenteren de spelers er op los: met het verhaal, de personages, de muziek, de kostuums en het decor. Alles wordt bespeeld ten voordele van het opnieuw kunnen opvoeren van het stuk. Iedereen musiceert mee om Strauss' muziek te laten leven. En tijdens de entr'acte, die in de operettetraditie vaak wordt ingevuld door gastoptredens, worden lokale artiesten uitgenodigd om ook hun speelvreugde te delen. Van goochelaar over fanfare tot dragqueen: iedereen kan zich opgeven om mee te doen in de voorstelling.

Operette als uitgangspunt voor een muziektheatervoorstelling, dat betekent een avond vol vreugde, amusement en humor. Ook met *Die Fledermaus* en het operettegenre wordt in *Fledermaus Forever* gelachen. 'Strauss' werk verdraagt heel goed dat er op een ludieke manier vraagtekens bij de opvoeringspraktijk worden geplaatst', vindt Ewout. 'En de muziek klinkt er beter door.' Mitch stemt in: 'De luchtigheid die we hanteren, steekt ook in het originele werk. *Die Fledermaus* nodigt uit om de ironische ondertoon van het stuk op een speelse manier verder te ontwikkelen. Wat we doen voelt niet als een tegenbeweging: er zijn operettes die zichzelf heel serieus nemen, maar dat is bij *Die Fledermaus* niet het geval.' In Wenen nemen ze de traditie nochtans heel ernstig. Tom, Isaak, Ewout en Mitch zien het alvast zitten om als teambuildingsactiviteit zo'n oudejaarsopvoering bij te wonen en de plaatselijke ernst te doorbreken. 'Dan zingen we heel luid mee. Meerstemmig, en in het Nederlands!', aldus Mitch. Het mag duidelijk zijn dat deze belhamels geen moeite hebben om speelvreugde bij elkaar te vinden - een vaste traditie bij de spelers die onder de vleugels van Tom Goossens een voorstelling op de planken brengen.